

KREKILÄ

Kyläkeskiviikko 16.10.2013

Suomen maatalousmuseo Sarka
Elsa Hietala

- Kylällä on runsaasti naapureita: Pappinen, Karhula, Puujalkala, Ilmarinen, Pahikainen, Torkkala ja Oripään kunta.
- Kylän läpi kulkevat Niinijoki, Lammasoja ja Hevonoja (tunnetaan myös useilla muilla nimillä).
- Niinijoen nimestä kerrotaan, että sen varrella olisi kasvanut runsaasti niinipuita eli lehmuksia, joista tehtiin köyttä menneinä aikoina.

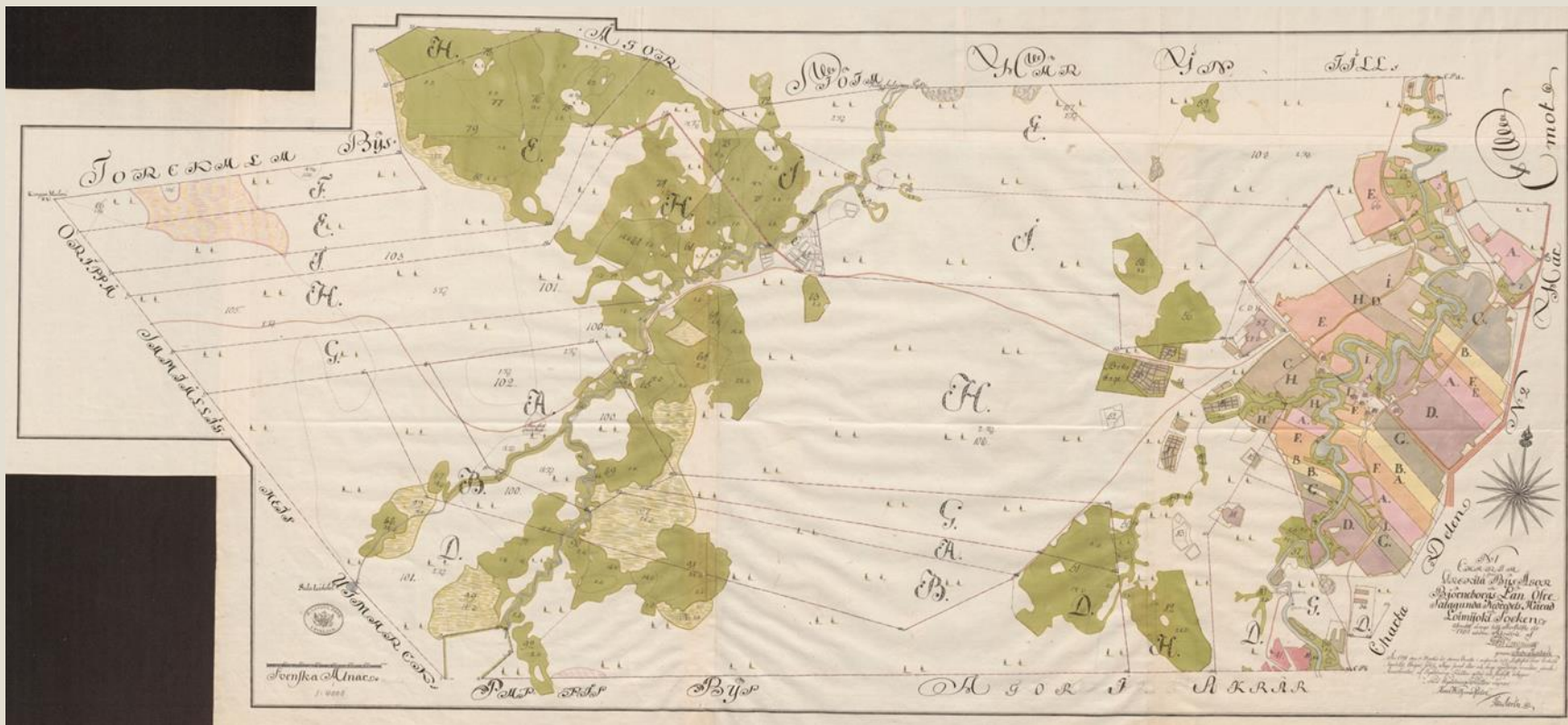
Vanhimmat tiedot kylästä (Verho)

- Kissala eli Anttila (Juho Supatti tai Supantti)
- Eskola (Niilo Supantti)
- Hollo (Sipi Klemenpoika)
- Hörhö (Lasse Hörhö)
- Knuutila (Knuuti Matinpoika Kappa)
- Kurppa (Lasse Ären tai Ärenn)
- Punkka (muodostui Hörhöstä, Heikki Mikonpoika Punkka)
- Torro (Matti Filpunpoika)

- Krekilän kylä paloi ainakin vuonna 1684:
 - Kun Krekilän kylä paloi helluntaina 1684, oli sen kuudesta talosta kolme vapaavuosilla verotuksesta (olivat muutenkin huonossa kunnossa). Kärjäkäsittelyssä myönnettiin kaikille näille isännille normaali paloapu pitäjän muilta talonpojilta, mutta tämän lisäksi annettiin kolmelle vapaavuosilla olleelle talolliselle todistukset siitä, etteivät nämä millään pääse jaloilleen aiemmin myönnettyjen verohelpotusten turvin. Näin asianomaiset isännät voivat pyytää maaherralta lisää "armahduksia".

Isojako

- Krekilän isojako suoritettiin 1768-91 ja isojaon täydennys 1910-12

Maanmittaushallitus, Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Krekilä; Isojako 1788-1788 (A55:19/1-6)

Eskola

- Isännät tunnetaan 1540-luvulta
- Oli joitakin vuosia "autiona" 1630-luvulla
- Isäntä 1637 oli Jaakko Eskonpoika, nihti eli sotilas > tila leskelle
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Erich Henrichsson, 47
 - Vaimo Walborg Andersdr., 59
 - Poika Erich, 16
 - Tytär Karin, 13
 - Leski Brita Simonsdr., 60
 - Leski Maria Gabrielsdr., 61
 - Piika Maria Johansdr, 18
 - Itsellisnainen Lisa Michelsdr., 37
 - Poika Erich Jacobsson, 6

Torro

- Ensimmäisellä isännällä ehkä skandinaavinen nimi
- "Autiona" 1600-luvun alussa, sama isäntä lunasti
- "Autiona" myös 1660-luvulla, säilyi kuitenkin ilmeisesti suvulla.

- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Simon Henrichsson, 24
 - Walborg Jöransdr., 23
 - Renki Henrich Henrichsson
 - Renkipoika Jöran Jöransson, 15
 - Itsellinen Michel Rosfält, 56
 - Vaimo Lisa Johansdr., 33

Kuva: Suomen maatilat, III osa

Kurppa

- 1500-luvulla tilalla useita lyhytaikaisia isäntiä
- Tila "autioitui" 1640- ja 1660-luvulta lähtien pidemmäksi aikaa
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Erich Michelsson, 49, Liedosta
 - Vaimo Maria Jacobsdr., 55, Vesikoskelta
 - Poika ? Anders Erichsson, 16, Mellilästä
 - Tytär Brita, 10, Krekilässä

Hollo

- Säilyi samalla suvulla ainakin 1540-luvulta saakka
- Oli "autiona" muutamia vuosia 1600-luvun alussa, mutta sama suku jatkoi
- 1630-luvulla isäntä palveli sotilaana
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Anders Henrichsson, 58
 - Tytär Brita, 17
 - Poika Anders, 16
 - Tytär Maria, 13
 - Poika Elias, 11
 - Tytär Anna, 8

Tuomas Knuutila

- Knuutilan kantatila "autioitui" muutamaan otteeseen 1600-luvun alkupuolella
- Knuutilan tila jaettiin veljesten kesken arviolta 1730-luvulla
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Vanha isäntä Bertil Simonsson, 63
 - Ed. vaimo Brita Mattzdr., 62
 - Isäntä Simon Bertilsson, 25
 - Vaimo Maria Andersdr., 25
 - Tytär Lisa Simonsdr., 2
 - Tytär Brita 4 kk

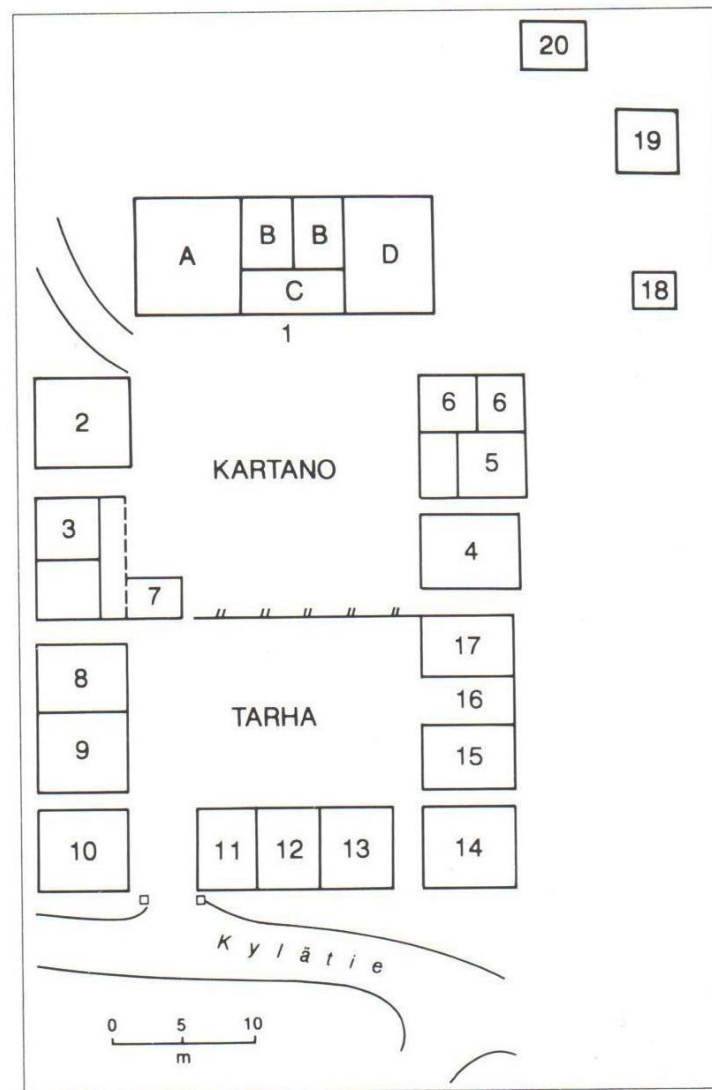
Jacob Knuutila

- "Kylä-Knuutila", myöh. Juho Knuutila
- Siirrettiin nyk. paikalleen 1905

- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Vanha isäntä Henrich Simonsson, 61
 - Ed. vaimo Lisa Sigfridsdr., 61
 - Isäntä Jakob Henrichsson, 27
 - Vaimo Maria Henrichsdr., 22
 - Poika Jacob, 3
 - Tytär Lisa, 2
 - Poika Henrich, 2 kk
 - Sisko Walborg Henrichsdr., 18
 - Veli Sigfred Henrichsson, 16
 - Sisko (?) Anna Henrichsdr., 17
 - Lisa Thomasdr.
 - Sotilas 66. Johan Mattson, 21
 - Sigfred Lindberg, 31
 - Vaimo Lisa Thomasdr., 47
 - Tytär Maria, 4

Knuutila 1800-I

Kunnon tukkipuuta tarvittiin paljon talojen pihapiirien rakennuksiin. Kuvassa ILMAR TALVEN muistitiedon pohjalta laatima piirros Krekilän Knuutilan rakennusryhmästä 1800-luvun lopulla. Päärakennus (1) edustaa perinteistä parituparatkaisua: A=tupa, D=pirtti, C=eteinen ja B=porstuanperäkamarit. Kartanon (miespihan) rakennukset: 2=vähätupa, 3=luhti, 4=lato, 5=kyökki, 6=kamari, 7=kellari; tarhan (karjapihan) rakennukset: 8=sikala, 9=talli, 10=lato, 11=pikkupihatto, 12=lantala, 13=isopihatto, 14=karjakeittiö-pränni, 15=rehulato, 16=ajoneuvokatos, 17=työkaluliiteri; pihapiirin ulkopuolella: 18=kellari, 19=sauna, 20=puuvaja. A. Niemen konstruktiopiirroksen pohjalta piirtänyt Leena Kiiskilä.ⁱ

Viinan valmistus ja myynti

- Maaseudulla viinan poltto oli vapaata vuoteen 1732
- Kotitarvepoltto oli veroa vastaan sallittua kaikille talonomistajille
- Myyntipolttoa varten erilliset maksut
- Juopumus kriminalisoitiin (sakkoja, vankeutta, jalkapuuta tai raippoja)
- Pahan kadon takia viinanpoltto kiellettiin kokonaan ensi kertaa 1740-l alussa
- Viinan poltosta ja myynnistä 1800-luvun alussa tärkeä sivuelinkeino talonpojille

Kissala eli Anttila

- Oli "autiona" monta kertaa 1540-luvulta 1700-luvun alkuun, omistajat vaihtuivat monesti
- Isovihan jälkeen lähes täydellisessä rappiotilassa (sai kuusi verovapaata vuotta).
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Anders Michelsson, 30, Torkkalasta
 - Vaimo Brita Jacobsdr., 28, Pahikaisista
 - Poika Anders, 9, Krekilä
 - Tytär Anna, 6
 - Tytär Lisa, 3
 - Tytär Maria, 6 kk
 - Vanha isäntä Mickel Johansson, 71, Hattula
 - Agnet Mattzdr., 70, Kauhanoja
 - Elin Henrichsdr., 58
 - Johan Andersson (1751)

Hörhö

- Tila jaettiin vuonna 1569 > Punkka
- "Autioitui" useaan otteeseen 1600-luvulla ja taas pidemmäksi aikaa 1600-luvun kuolonvuosien seurauksena.
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Jöran Grelsson, 48, Pöytyältä
 - Vaimo Kirstin Mattzdr., 51, Virttaalta
 - Tytär Kirstin, 25, Virttaalta
 - Tytär Anna, 15, Krekilästä
 - Tytär Brita
 - Vävy Jacob Henrichsson, 27, Korvelta
 - Tytär Karin, s. 1749
 - Tytär Maria, (s. 1751)

Punkka

- Jaettiin 1/3 Hörhöstä 1569
- "Autioitui" hetkellisesti 1630-luvulla, mutta tila säilyi samalla suvulla läpi vaikeiden vuosien
- Tilalla asui vuonna 1749:
 - Isäntä Henrich Jacobsson, 36
 - Vaimo Walborg Simonsdr., 35
 - Poika Johan, 12
 - Poika Simon, 9
 - Poika Jacob, 8
 - Tytär Kirstin, 6
 - Poika Mattz, 4
 - Poika Michel, 2
 - Vanha isäntä Jacob Eschilsson, 76
 - Ed. tytär Brita Jacobsdr. 49
 - Poika Anders Henrichsson
 - Piika Maria Jöransdr., 16
 - Lisa Henrichsdr.
 - Vanha sotilas Henrich Willig, 49
 - Vaimo Maria Henrichsdr., 40
 - Tytär Lisa, 13
 - Tytär Walborg, 8
 - Tytär Maria, 6
 - Ruotuvaivainen leski Agnet Larsdr., 80

Torpat 1860-luvulla

- Anttila: Jokela ja Töykkälä
- Torro: Kedonperä ja Jokeenhaara
- Hollo: Korpela, Kiviranta, Heinoja, Koskela ja Mäkelä
- Hörhö: Peltola, Tuomola, Kulmala
- Eskola: Heikkilä ja Isooja
- Punkka: Jokela, Rantala ja Hjelt
- Kurppa: Ylioja ja Lähtee
- Knuutila: Levo ja Kraatari
- Kylä-Knuutila: Ojala ja Ojanperä

Pellot

- o Moisi
- o Isoumpiaita
- o Alhaisten vainio
- o Aita vainio
- o Alhaisten umpiaita
- o Kustö vainio
- o Kuusniemi
- o Myllyvainio
- o Kirkkovainio
- o Myllymäen umpiaita
- o Savikosken umpiaita
- o Ranta umpiaita

Maanmittaushallitus, Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Krekilä; Isojako 1788-1788 (A55:19/1-6)

Metsät

- Vuonna 1631 kylässä oli kohtalainen metsä kaikkiin tarkoituksiin.

Sotilaat ruoduissa

- Turun jalkaväkirykmentin "Loimaan komppania" vuonna 1700:
 - Ruotu n:o 65, Krekilän Hollo, Punkka ja Kurppa varustivat sotamies Mikko Laurinpoika Runon
 - Ruotu n:o 66, Krekilän Knuutila ja Anttila sekä Mellilän Koopeli varustivat sotamies Simo Kausarin
 - Ruotu n:o 98, Oripään Valde, Oripään Eskola, Krekilän Torro ja Tanskilan Mattila varustivat sotamies Matti Tuomonpoika Tanskin
- Kaikki nämä kolme sotilastorppaa sijaitsivat Krekilässä

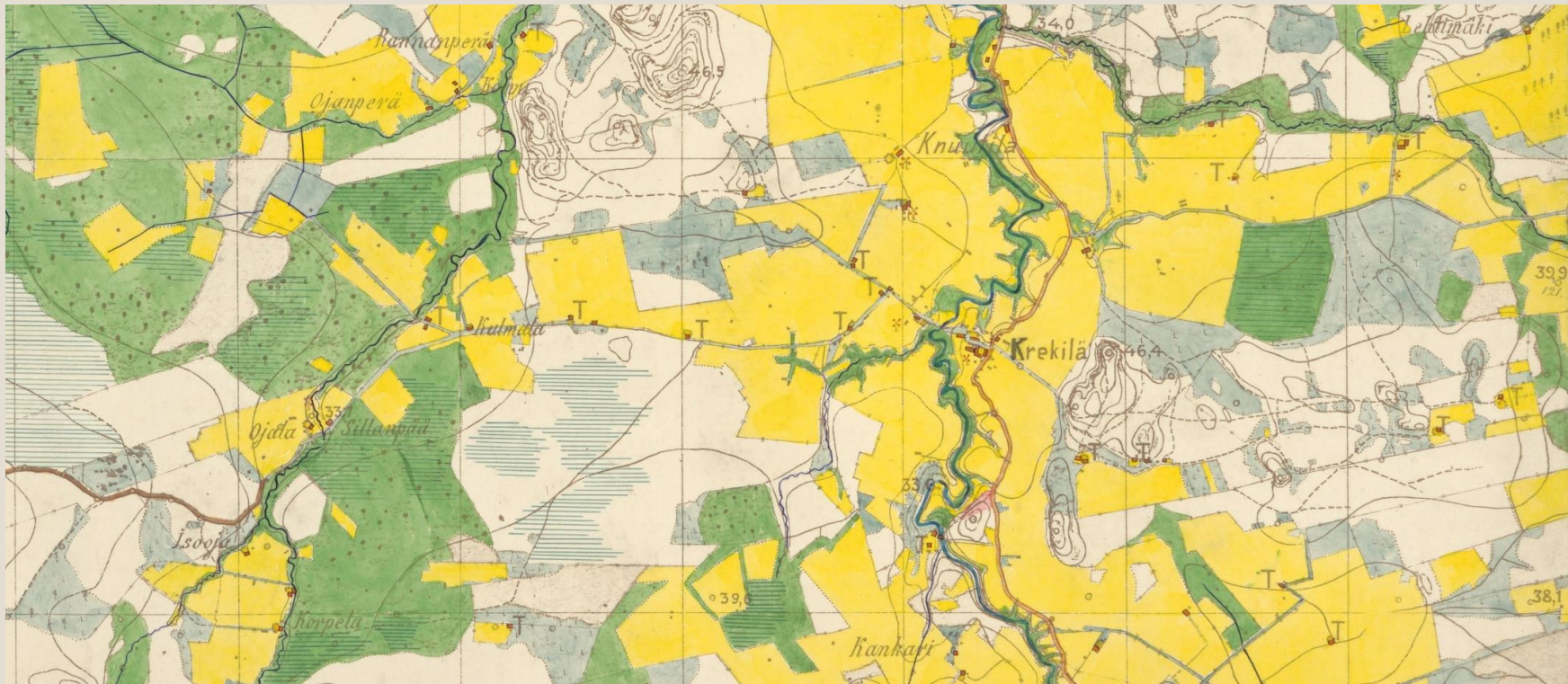
Muita ammattilaisia

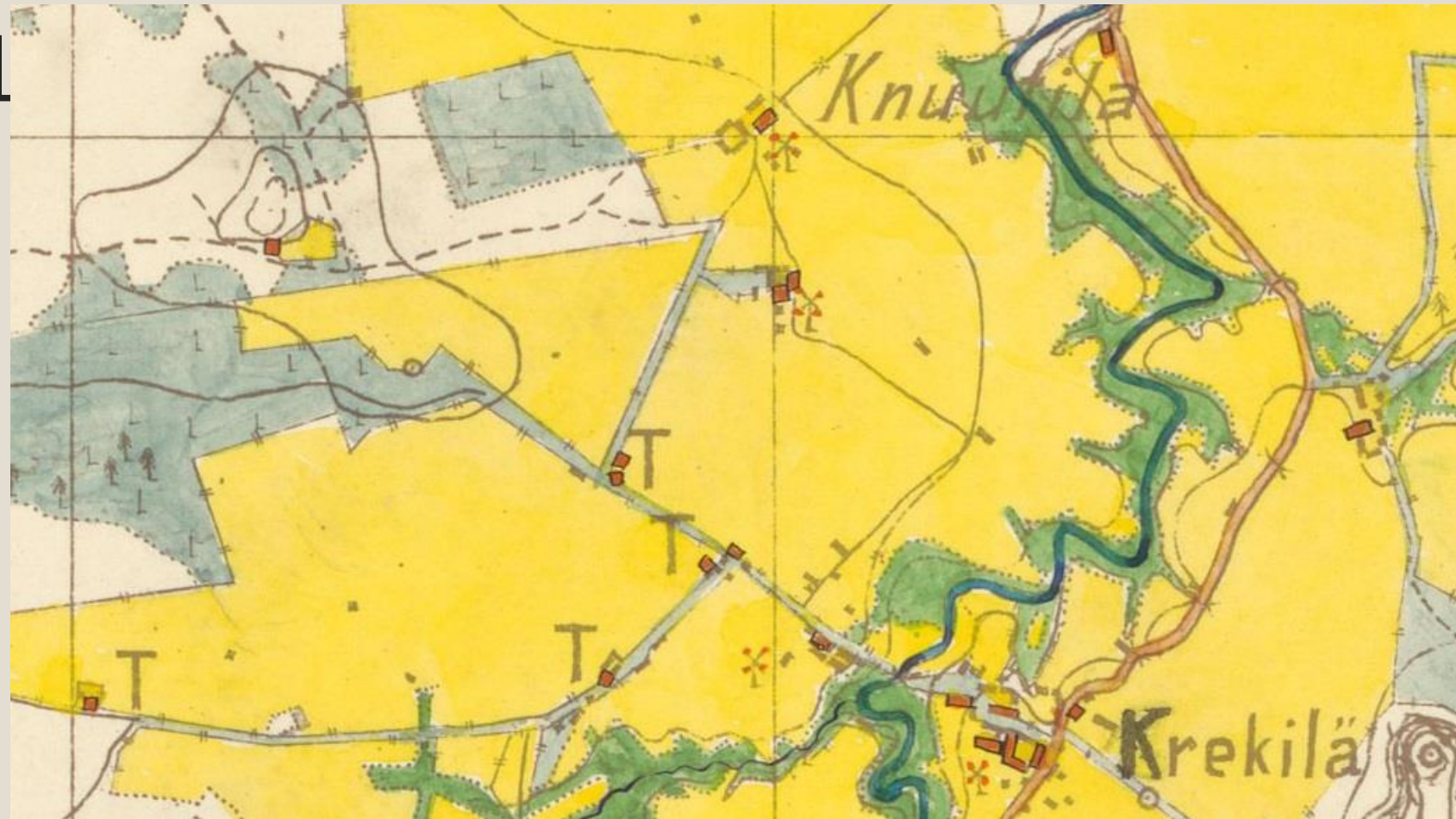
- Seppä
- Pitäjän kraatari
- Pitäjän suutari
- 1700-luvulla kruununkalastaja

Myllyt

- Syksyin ja kevään käyviä jokimyllyjä vuosien 1586-87 myllyveroluettelon mukaan Krekilässä 2
- Pappilan ja Krekilän talot tekivät vähäisten vesimäärien tähden yhteistyötä
- Krekilän Hakonsuun myllyn (jalkamylly, 1 kivipari) jakokuntaan kuuluivat: Eskola, Torro, Kurppa, Hollo, Juho Knuutila, Efraim Knuutila, Anttila, Punkka ja Hörhö
- Tuulimyllyjä 1800-luvun kyläaukealla ainakin viisi

Krekilä 1880-luvulla

Karttakokoelmat, Topografikarttojen kokoelma, Venäläiset topografikartat 1:21 000, Turun ja Porin lääniä, Loimaan kihlakuntaa. 121,563 km². [Loimaa] (XIII 20)

Krekilä

Loimaan lehdessä julkaistu tiivistelmä esitelmästä

Niinijoen Krekilän kylässä oli jo 1500-luvulla seitsemän taloa. Talot olivat omistuksiltaan melko pieniä ja ne joutuivatkin taistelemaan perintöoikeuksiensa säilyttämisen puolesta läpi 1600-luvun vaikeiden vuosien. Krekilän talot Eskola, Torro, Kurppa, Hollo, Knuutila, Punkka, Kissala ja Hörhö sijaitsivat tiiviinä rykelmänä Niinijoen partaalla. Taloista Punkka jaettiin vuonna 1569 Hörhön talosta ja Knuutilan talo jaettiin veljesten kesken kahtia 1700-luvun alkupuolella. Jo varhain paikalla lienee ollut jonkinlainen silta, sillä kaksi kylän taloista sijaitsi joen toisella puolella. Tiiviisti rakennettu kylä paloi pahasti helluntaina 1684.

Krekilän kylä on tunnettu Loimaa-seuran talkoilla kunnostamasta myllystään. Nykyäänkin käyttö-kuntoisen museomyllyn paikalla Niinijoen Kuiva-koskessa on ollut kaksikin myllyä jo 1500-luvulla.

Toinen myllyistä oli Pappisten kylän omistuksessa ja koska Niinijoen virtaus ei ollut kaksinen, käytettiin keväin ja syksyin toimivia myllyjä kylien yhteisestä sopimuksesta vuorovuosin. Krekilän nykyinen, kunnostettu mylly on rakennettu entisen palaneen tilalle vuonna 1917.

Talot ylläpitivät kylän mailla vuonna 1700 yhteensä kolmea sotilastorppaa. Kaikkien talollisten velvollisuus oli osallistua jalkaväkimiehen varustamiseen kruunun sotiin ja talot jaettiin kahden, kolmen talon ruotuihin tätä tehtävää varten. Krekilän kylän taloista yhteiset ruodut muodostivat Hollo, Punkka ja Kurppa sekä Knuutila ja Anttila yhdessä Mellilän Koopelin ja Krekilän Torro yhdessä Oripään Valden ja Eskolan sekä Tanskilan Mattilan kanssa. Muutamaan otteeseen talojen isännät itse ilmoittivat tarvittaessa sotivansa kruunun puolesta.

Lähteet

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Timo Verho: Loimaan talonpoikaissuvut 1540-1870
- Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen kuvatietokanta www.sukuhistoria.fi (kirkonkirjat)
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto diginarc.fi (kirkonkirjat, kartat)
- Maanmittaushallituksen arkisto (kartat)
- Verho, Toropainen, Korhonen & Ahonen (toim.): Pytty on ennenkin Punkassa pesty